

Politika životního prostředí

Jana Soukopová

[Obsah přednášky]

- Politika životního prostředí,
- Principy - přístupy a metody
- Politika životního prostředí EU
- Státní politika životního prostředí ČR

Environmentální politika

- role státu (veřejné moci)
- nenáhodné řešení problému
- koncepce:
  - popis a hodnocení stavu
  - analýza problémů a rizik
  - definice cílů
  - návrh opatření a nástrojů

Environmentální politika

■ Globální

- zpravidla sektorové politiky – rámcové úmluvy

■ Supraregionální

- Akční programy EU (aktuálně 6.)

/rozhodnutí EP a Rady 1600/2002/ES/

■ národní

- Státní politika životního prostředí ČR

■ regionální, lokální

- např. v rámci programu rozvoje obce, programů rozvoje územního obvodu kraje, koncepce rozvoje cestovního ruchu, ...
/obecní a krajské zřízení/

Ekologická politika státu

- Zřízení potřebných orgánů a institucí
- Přijetí určitých principů
  - Státní politika životního prostředí
- Formulace základních cílů
- Volba vhodných nástrojů
- Zakotvení institucionální struktury i nástrojů do platných právních norem
- Kontrola fungování ekologické politiky

Organizační systém ochrany ŽP

- Podle územního hlediska
  - Orgány s mezinárodní působností
  - Orgány s celorepublikovou působností
  - Orgány s působností na nižších úrovních státní správy
- Podle rozsahu činnosti
  - Ochrana ŽP – hlavní náplň činnosti
  - Ochrana ŽP – jedna z činností
- Podle charakteru moci
  - Orgány zákonodárné
  - Orgány výkonné

[Politika životního prostředí EU]

- Ustanovení čl. III – 233 o politice ŽP
- Cíle:
  - udržování, ochrana a zlepšování kvality ŽP
  - ochrana lidského zdraví
  - obezřetné a racionální využívání přírodních zdrojů
  - podpora opatření na mezinárodní úrovni, čelících regionálním a celosvětovým problémům ŽP

Historie politiky ŽP EU do 2000

Hlavními body vývoje ochrany životního prostředí v rámci EU jsou:

- **1959** – první norma týkající se ŽP - směrnice 59/221/Euratom o ochraně pracovníků proti ionizujícímu záření
- **1972** – koná se mezinárodní konference o ŽP ve Stockholmu,
- **1973** – vytvoření první sekce Evropské komise, která se specializuje na ochranu ŽP + přijetí prvního akčního plánu pro ochranu životního prostředí
- **1980** – Evropský soudní dvůr potvrdil, že je možné přijímat evropské závazné normy o ochraně ŽP v rámci regulace vnitřního trhu
- **1981** – v rámci Evropské komise zřízeno samostatné generální ředitelství pro ŽP
- **1984** – zřízen první zvláštní fond pro ochranu ŽP na evropské úrovni
- **1987** – Jednotný evropský akt (Single European Act) vytváří zvláštní politiku ochrany životního prostředí
- **1992** – Maastrichtská smlouva zavádí princip, že při přijímání a provádění všech politik ES se musí přihlížet k dopadům na životní prostředí
- **1994** – je zřízen Kohezní fond (Fond soudržnosti), který mj. financuje projekty na ochranu životního prostředí.

[Historie politiky ŽP EU od 2001]

- **2001** – platí VI. akční plán pro životní prostředí (2001-2010)
- **2014** – platí VII. Akční plán pro životní prostředí do roku 2020.
- V rámci Zimního energetického balíčku, zveřejněného v listopadu 2016, navrhla Komise další zpřísnění těchto cílů do roku 2030.
- **Červen 2018** - orgány se shodly na kompromisním návrhu směrnice týkající se obnovitelných zdrojů energie (OZE). Návrh stanovuje nový závazný cíl pro podíl OZE na 32 % do roku 2030
- **8. 10. 2019** - Rada přijala závěry, jež obsahují politické pokyny pro politiky EU v oblasti životního prostředí a změny klimatu na období 2021–2030. Vyzývá Komisi, aby nejpozději do začátku roku 2020 předložila ambiciózní a cíleně zaměřený návrh **8. akčního programu pro životní prostředí**.
- **Zelená dohoda pro Evropu – „Green Deal“ 2019–2024**
- **8. akční plán pro životní prostředí dohodnut** - 8. akční program pro životní prostředí bude vodítkem pro politiku životního prostředí do roku 2030.

Zásady politiky ŽP EU

- Zásada **prevence** („je lepší než léčení“)
- Odstraňovat příčiny škod **na místě vzniku**
- Zásada „**znečišťovatel platí**“
- Princip **integrace** – zásady ochrany ŽP se musí promítat do definic a realizace všech politik EU a členských států
- Zásada **předběžné opatrnosti**
- Zásada **vysoké úrovně ochrany**, která se má promítat do všech legislativních a normativních kroků Komise

Nástroje politiky ŽP EU

- Legislativa
- Tržní nástroje
- Horizontální nástroje
- Finanční nástroje
- Volný přístup k informacím o znečištění ŽP
- „Eco-label“ – označení výrobků vyhovujících stanoveným normám
- „Eco-audit“ – dobrovolný audit technologických procesů z hlediska požadavků ochrany ŽP

[Legislativa]

- Směrnice (někdy nařízení) stanoví standardy pro vodní hospodářství, zacházení s odpady, kvalitu ovzduší, chemické produkty, hladinu hluku, ochranu přírody;
- V některých oblastech je přijetí směrnice podmíněno jednomyslností v Radě

[Tržní nástroje]

- „Měkké“ nástroje
  - „Eco-label“ a „Ecoaudit“, které posilují „image“ výrobce na trhu
- „Tvrdé“ nástroje,
  - fiskální stimuly a antistimuly, snaha o internalizaci nákladů a ztrát z poškození ŽP v cenách produktů
- Režim státních podpor, daňových úlev atd. přihlížejících k hledisku ochrany ŽP

Horizontální nástroje

- Zlepšení informačních zdrojů o ŽP, které poskytují mezinárodně srovnatelná data
- Vědecký výzkum a technický rozvoj, který řeší také prevenci a snížení dopadů na ŽP;
- Plánovací procedury: EIA (Environmental Impact Assessment) – závazná kritéria a postupy při hodnocení nových staveb i zaváděných výrobních postupů z hlediska dopadu na ŽP;
- Veřejná informovanost a výchova celé veřejnosti, aby vnímala problémy ŽP

[Finanční nástroje]

- Výdaje na ŽP tvoří jen 3% rozpočtu EU:
  - strukturální fondy také podporují environmentální projekty;
  - kohezní fond financuje dopravní a infrastrukturní projekty v chudších státech;
- Evropská investiční banka – cca 20% úvěrů jde na environmentální projekty.
- Programy financované přímo z prostředků EU
  - LIFE demonstrační kampaně o emisích a ochraně přírody;
  - ENVIREG financování environmentálních investic

Obsahové cíle programu „Směrem k udržitelnému rozvoji“

Zásady:

- Udržitelný rozvoj;
- Integrace cílů do ostatních politik EU
- Sdílená odpovědnost unie, států, regionů, regionálních a místních orgánů i občanů;
- Využít především tržní nástroje, které povzbuzují všechny účastníky k volbě řešení, jež jsou v souladu se zájmy ochrany ŽP.

Program zdůrazňuje tato témata

- Udržitelné řízení a hospodaření s přírodními zdroji;
- Integrace kontroly znečištění a prevence vzniku škodlivých odpadů
- Snížit spotřebu energie z neobnovitelných zdrojů;
- Zlepšit řízení dopravy s územní plány;
- Environmentální kvalita městských celků;
- Zlepšit veřejné zdraví a bezpečnost

Státní politika životního prostředí ČR

- Ochrana životního prostředí a právo na příznivé životní prostředí je zajištěno v článku 35 Listiny základních práv a svobod ČR.
- Základním dokumentem ochrany a tvorby životního prostředí v ČR
- Zastřešující strategický dokument **Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050** (dále jen „SPŽP 2030“) byla schválena vládou ČR usnesením č. 21 dne 11. 1. 2021.

[Oblasti SPŽP]

1. Životní prostředí a zdraví,
2. Nízkouhlíkové a oběhové hospodářství
3. Příroda a krajina

[Témata SPŽP]

1.1 Voda,

1.2 Ovzduší,

1.3 Rizikové látky,

1.4 Hluk a světelné znečištění,

1.5 Mimořádné události,

1.6 Sídla,

2.1 Přejchod ke klimatické neutralitě,

2.2 Přejchod na oběhové hospodářství,

3.1 Ekologicky funkční krajina,

3.2 Zachování biodiverzity a přírodních a krajinných hodnot

[Výkonná moc]

- a) Vláda ČR
- b) Ministerstva (Ministerstvo životního prostředí)
- c) Zvláštní orgány zřízené za účelem plnění speciálních úkolů v ochraně ŽP
  - Česká inspekce životního prostředí
  - CENIA (Česká informační agentura ŽP)
  - Správy národních parků a chráněných krajinných území
  - Státní fond životního prostředí
- d) Krajské úřady
- e) Okresní úřady
- f) Orgány obcí

Děkuji za pozornost

soukopova@econ.muni.cz